

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

ONDERZOEK GESIGNALEERD

Guus van Voorst

Familiebanden belicht

Demos, Bulletin over Bevolking en Samenleving, Themanummer 10, jaargang 20, december 2004. Bronsema, H., Dalen, H. van, Fischer, T. & Spaan, E. (red.)

Demos, een bulletin van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut over bevolking en samenleving, bracht in december 2004 een themanummer uit over familiebanden. In dit nummer staan zes lezenswaardige artikelen over familiestructuur, geografische afstand tussen familieleden, contacten tussen ouders en volwassen kinderen, steun aan familieleden, acceptatie binnen de familie en solidariteit binnen autochtone en allochtone families. De artikelen beschrijven de resultaten van een grootschalig onderzoek (N=9700) naar familiebanden in Nederland, de *Netherlands Kinship Panel Study* (NKPS). Belangrijke informatie voor systeemtherapeuten, niet altijd direct bruikbaar in de klinische praktijk van alledag, maar wel om de kennis over gezinsfunctioneren bij te werken, en om gezinsfenomenen zuiverder te kunnen beoordelen. Ik bespreek enkele bevindingen uit het onderzoek.

Echtscheiding: recente schattingen van het CBS geven aan dat een op de drie huwelijken eindigt in een scheiding. De NKPS (Dijkstra e.a. 2004, www.nkps.nl) laat zien dat het vóórkomen van echtscheiding in de familie de kans verhoogt dat iemand zelf zal gaan scheiden. Niet alleen het hebben van gescheiden ouders, maar ook het hebben van een gescheiden broer of zus vergroot de kans op een echtscheiding. Familienetwerken kunnen door het toenemend aantal echtscheidingen complexer worden.

Ouders en volwassen kinderen: de gemiddelde afstand tussen ouders en volwassen kinderen is 29,5 kilometer. Mensen met kinderen wonen dicht bij hun ouders dan mensen zonder kinderen. Universitair geschoolden wonen driemaal zo ver van hun ouders als laag opgeleiden. De onderzoekers veronderstellen dat universitair geschoolden een grotere noodzaak en bereidheid hebben om voor werk en studie over langere afstand te reizen, maar ook dat hoger opgeleiden minder belang hechten aan een zeer frequent contact met familie.

Een mogelijke verklaring hiervoor is dat hoger opgeleiden minder traditionele normen en waarden hanteren, waardoor ze zich minder verplicht voelen tot contact met de familie. In de groep die het contact met de ouders verbroken heeft, worden overigens veel mensen met uitsluitend lagere-schoolniveau gevonden.

Het zou interessant zijn deze bevindingen te combineren met de cijfers over de contactfrequentie. Onderzocht is hoe vaak ouders en volwassen kinderen contact met elkaar hebben. 40% heeft wekelijks *face to face* contact, 34 % maandelijks, 15 % enkele keren per jaar, 6% nooit en 5% dagelijks. Wanneer kunnen wij bij deze groepen spreken van een gezond en als kwalitatief goed ervaren contact? De meeste kinderen en ook de ouders uit het onderzoek vinden dat ze 'goed' contact hebben met de familie. In de groep met maandelijks contact heeft 18% een ongunstig oordeel en bij de groep die wekelijks contact heeft, is dit slechts 9%.

Regelmatig contact tussen ouders en kinderen is een belangrijke voorwaarde voor het uitwisselen van onderlinge steun. Betekent dit dat de laatstgenoemde twee groepen, zij die geen contact hebben of juist dagelijks, een grotere kans hebben op disfuncties? Zij missen immers steun van hun familieleden of doen er een overmatig groot appèl op. Het onderzoek geeft hier geen uitsluitsel over.

Zijn mannen en vrouwen gelijk? Gendersverschillen zijn van belang in dit onderzoek. Bij zonen neemt het contact met de ouders af als zij gaan samenwonen, bij dochters neemt het juist toe. Wanneer dochters kinderen krijgen, neemt het contact met de ouders toe, bij zonen is dit niet het geval.

Is de etnische herkomst van belang? Turkse en Marokkaanse kinderen hebben drie keer zoveel contact met de ouders als autochtone kinderen, 10% woont zelfs bij de ouders in. Kinderen van Surinaams-Antilliaanse afkomst nemen een tussenpositie in.

Is religie van belang? Ja, kerkelijke mensen hebben het meest frequent contact, niet-kerkelijke mensen het minst. Een uitzondering hierop vormt de groep gereformeerde kerkelijken. Omdat zij over het algemeen meer behoudende keuzes maken rond gezin en levensloop, werd verwacht dat zij een sterke oriëntatie op hun familie zouden hebben. Dit is echter niet zo.

Multicultureel denken gaat niet alleen over exotische gezinnen, het betreft ook Nederlandse gezinnen die grote onderlinge verschillen kunnen hebben wat betreft familierelaties, verschillen die onder meer bepaald worden door echtscheiding, religie, sekse en opleiding.

Walsh (2003) besteedt in haar hoofdstuk *Changing families in a Changing World* nadrukkelijk aandacht aan de veranderende familierelaties in de Verenigde Staten: het postmoderne gezin is een mix van nieuwe samenlevingsvormen, werkende moeders, tweeverdienerhuishoudens, gescheiden partners, eenoudergezinnen, nieuw samengestelde gezinnen, adoptief gezinnen, homoseksuele stellen, etc. Zij wijst op gevolgen hiervan voor de *family life cycle*, ook nu er meer en meer vier- en vijfgeneratiefamilies ontstaan, die bijvoorbeeld meer geconfronteerd worden met ouderdomsziekten. Carter en McGoldrick (1999) stellen zelfs dat onder invloed van factoren zoals migratie, langere levensverwachting, lagere geboortecijfers en veranderingen in traditionele mannen- en vrouwenrollen, het paradigma van het Amerikaanse *middle-class* gezin zo langzamerhand mythologisch is. Zij dringen erop aan dat gezinstherapeuten deze grote veranderingen en variaties herkennen en zich realiseren dat de structuur, de leeftijden, de fases en de cultuur van het gezin radicaal veranderd zijn. Deze veranderde sociale context moet volgens hen nadrukkelijker worden meegenomen in gezinsdiagnostiek en interventieprogramma's. Het lijkt tijd voor een nieuw, geheel herzien handboek gezinstherapie.

Literatuur

- Dijkstra, P. A., Kalmijn, M., Knijn, T.C.M., Komter, A.E., Liefbroer, A.C. & Mulder, C.H. (2004). *Codebook of the Netherlands Kinship Panel Study, a multi-actor, multi-method panel study on solidarity in family relationships*. The Hague Netherlands Institute Interdisciplinary Demographic Institute.
- Carter, B. & McGoldrick, M. (1999). *The expended family life cycle: individual, family and social perspectives*. Boston: Allyn & Bacon.
- Walsh, F., Changing families in a Changing World. In: F. Walsh (ed.) (2003), *Normal family processes: growing diversity and complexity*. New York: The Guilford Press.